

ONDER
NULTENS
CULTUREN
SCHAP

Aanval op schooluitval

Uitvoeren en doorzetten

Hebt u info die ook voor anderen interessant is?

Suggesties, vragen, bijeenkomsten voor op de agenda?

Wilt u een abonnement op onze nieuwsbrief?

Dat kan allemaal via www.aanvalopschooluitval.nl

Aanval op schooluitval

Uitvoeren en doorzetten

Inhoud

Het beleid staat! Nu volgt de uitvoering	4
Convenanten 2006 2007	6
Convenanten 2008 2011	8
Dialogoog met de praktijk	10
Registratie van leerlingen nog beter	12
Kwalificatieplicht	14
Overgang vmbo-mbo	16
Betere loopbaanbegeleiding	18
Verbeteren zorg op school	20
Alsnog leren	22
Aantrekkelijk onderwijs	24
Rol docenten en ouders	25
Feiten, cijfers en onderzoek	26
Colofon	28

Het beleid staat! Nu volgt de uitvoering

De cijfers laten het zien, de professionals zien het dag na dag, we zijn het er allemaal over eens: met een goede opleiding staan jongeren veel steviger in hun eigen leven, op de arbeidsmarkt en in de samenleving. Dan hebben ze veel meer kans om écht iets van hun leven te maken. Dus gaan we alles op alles zetten om de schooluitval terug te dringen. Dit kabinet is vastbesloten om het aantal nieuwe voortijdige schoolverlaters in 2012 te halveren ten opzichte van 2002. Hoge ambities dus. Nu moeten we ze waarmaken.

Welke stappen zijn al gezet

In 2006 startte het vorige kabinet de Aanval op de Uitval, met maatregelen die zich richten op vroege preventie, soepele overgangen, bij de les houden en de praktijk als leermeester. Inmiddels zijn er een aantal belangrijke stappen gezet.

- De kwalificatieplicht is ingevoerd. Jongeren tussen de 16 en 18 jaar zonder startkwalificatie moeten onderwijs volgen, gericht op het behalen van een startkwalificatie.
- Voor schooljaar 2006/2007 zijn convenanten gesloten met de 14 RMC-regio's met de hoogste uitval.
- De registratie van uitval is sterk verbeterd door het onderwijsnummer (BRON); dit biedt een betrouwbaar meet-instrument om het beleid te evalueren en bij te sturen.

Inzet verhogen

Dit kabinet gaat het ingezette beleid uit Aanval op de Uitval doorzetten én aanvullen met acties om het nog krachtiger uit te voeren. Samen met de professionals hebben we bekeken op welke punten de komende jaren de extra winst valt te boeken. Immers juist zij weten waar de gaten vallen en wat op regionaal niveau nodig is om de uitval nog verder terug te dringen. Daarbij is voortgebouwd op de maatregelen uit Aanval op de Uitval. Het accent ligt op voorkomen van uitval: jongeren binnen de school houden en betere aansluiting bij de overgang van schooltypen.

Deze inventarisatie heeft geleid tot de volgende punten:

- Extra aandacht voor een soepele overgang van vmbo naar mbo;
- Meer ruimte voor vmbo-scholieren die het best leren met hun handen;
- Meer maatwerktrajecten om uitval te voorkomen;
- Meer en betere zorg op school;
- Betere loopbaanoriëntatie, studiekeuze en begeleiding;
- Aantrekkelijker onderwijs, met sport en cultuur, om jongeren op school te houden;
- Inzet van 20 duizend EVC-trajecten voor schooluitvallers van 18 tot 23 jaar.

De 'vervolgaanval' lukt alleen

- Als we met alle betrokken partijen samenwerken.** De inzet van scholen, gemeenten, jeugdzorg, bedrijfsleven, ouders, maatschappelijk werk, politie en justitie is onmisbaar voor de uitvoering op regionaal niveau. Bovenregionale coördina-

tie door OCW en een interdepartementale aanpak is noodzakelijk omdat schooluitval veroorzaakt wordt door verschillende factoren. OCW sluit nieuwe 4-jarige convenanten met gemeenten en scholen en steunt alle partijen zo veel mogelijk om de resultaatafspraken te halen.

- Als we alle maatregelen uit de kast halen en uitvoeren.** Het probleem is veel te groot en te gevarieerd om met één of een paar maatregelen aan te pakken. De oorzaken variëren sterk, van leermoeilijkheden, problemen thuis tot schulden. Bovendien steeg door invoering van BRON het aantal geregistreerde uitvallers en naar mate de groep krimpt blijven de jongeren met de hardnekkigste problemen over.
- Als we tijdens de rit bijsturen waar nodig.** We monitoren de resultaten, houden continu bij wat wél werkt en wat niet, verzamelen feiten en cijfers, we wisselen goede voorbeelden uit en sturen bij op resultaat. Ook bevindingen van de Onderwijsinspectie zijn continue input voor de aanval op Schooluitval.

Wat is een voortijdig schoolverlater?

Leerlingen van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie in een bepaald schooljaar het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie is minimaal een havo, vwo of mbo 2 diploma.

Aanval op de uitval

Convenanten 2006 2007

'Scholen en gemeenten weten elkaar te vinden. Het kan best bedreigend zijn voor scholen wanneer wij ons actief met hun vsv-beleid gaan bemoeien. Gelukkig hebben we samen vastgesteld dat we elkaar nodig hebben om het aantal schoolverlaters te halveren.'

Otto Jongsma, RMC coördinator in de regio Groningen.

Convenanten met 14 regio's

De *gemeente* weet dat Bart op straat rondhangt in plaats van in de schoolbanken, dat Frenk pas op zijn zesde naar Nederland is gekomen. De *school* weet dat Anita thuis het halve huishouden runt, waarom Sevde vaak ziek is. Zij zien dagelijks waarop jongeren in hun schoolloopbaan stuklopen. Samenwerking is dé manier om voortijdige schooluitval op maat aan te pakken. Daarom hebben OCW en 14 RMC-regio's samen afspraken gemaakt over het schooljaar 2006-2007 en in een convenant vastgelegd.

Resultaatafspraken

De convenanten bevatten resultaatafspraken met als belangrijkste doel: het aantal geregistreerde voortijdig schoolverlaters met minimaal 10% te verminderen aan het einde van schooljaar 2006-2007. Dat kon zowel door te voorkomen dat jongeren uitvallen, als teruggeleiden van reeds uitgevallen leerlingen naar school of werk. Hóe ze het aanpakten, dat mochten de gemeenten zelf bepalen in overleg met onderwijsinstellingen. Hierbij zijn ze op weg geholpen door OCW met een 'menukaart' met in de praktijk bewezen maatregelen. De afspraak is 'no cure, no pay'; de bijdrage van € 2000,- per leerling wordt evenredig verlaagd als de vermindering van 10% niet wordt gehaald.

**Meer informatie over de
convenanten 2006-2007 op
www.aanvalopschooluitval.nl**

Evaluatie

De convenantaanpak heeft gewerkt. Het afsluiten van convenanten blijkt een goede methode om alle betrokken partijen samen te brengen en te mobiliseren in de aanval tegen schooluitval én – en dat is het belangrijkste – het doel te halen: vrijwel alle regio's geven aan dat 10 % minder schoolverlaters (ruimschoots) gaat lukken. Voor de periode 2008-2011 worden daarom nieuwe convenanten afgesloten met alle 39 RMC-regio's.

Reductie in aantallen leerlingen per RMC regio

Amsterdam	1805
Rijnmond	1538
West-Brabant	780
Haaglanden	636
Zuid-Limburg	563
Flevoland	485
Utrecht	419
Noordoost-Brabant	331
Zuid-Holland Zuid (Dordrecht)	311
Nijmegen/Arnhem	262
Twente	216
Limburg Noord	206
Groningen	225
Eindhoven	532

Bron: RMC 2004/2005 (red. in juli 2008 worden deze cijfers definitief gemaakt)

Convenanten 2008 2011

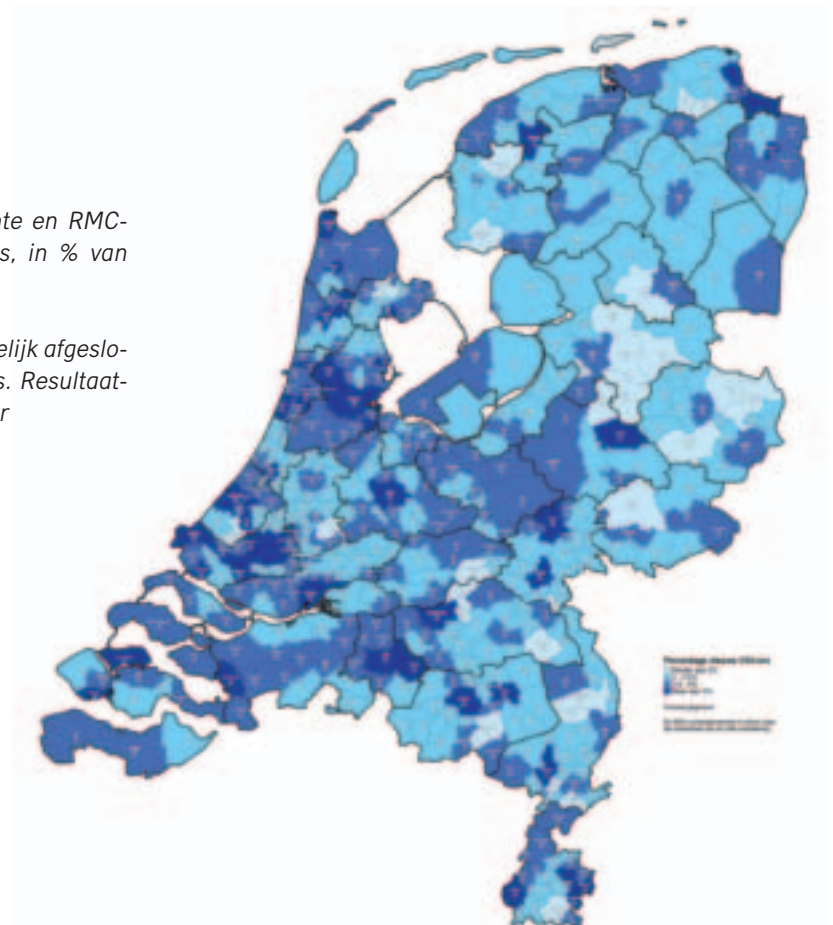
'De gouden driehoek tussen scholen, gemeenten en rijk werkt!

De convenanten leveren resultaat op'.

Piet Boekhoud, Albeda College in Rotterdam

Nieuwe voortijdig schoolverlaters naar woongemeente en RMC-regio in het schooljaar 2005/2006 (conceptgegevens, in % van leerlingen aan het begin van het jaar)

De meerjarige convenanten (2008-2011) worden landelijk afgesloten met scholen en gemeenten in alle 39 RMC-regio's. Resultaat-afspraken: een vermindering van minstens 10% per jaar

De samenwerking tussen gemeenten, scholen en OCW heeft zich bewezen in de eerste convenantronde. Voor de periode 2008-2011 worden daarom nieuwe convenanten afgesloten met alle 39 RMC-regio's.

De belangrijkste ingrediënten zijn:

- ⌘ Voortijdig schoolverlaten wordt landelijk aangepakt; convenanten worden afgesloten met alle 39 RMC regio's voor een periode van 4 jaar.
- ⌘ Convenanten blijven resultaatafspraken: het *wat willen we bereiken* is duidelijk vastgesteld, het *hoe doen we dat* is aan gemeenten en scholen.
- ⌘ Resultaatafspraken worden gemaakt op basis van de gegevens uit BRON (onderwijsnummer); dit geeft een vollediger beeld van het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters. De cijfers zijn weer te geven per RMC-regio, maar ook per school.

Meer informatie over de
convenanten 2008-2011 op
www.aanvalopschooluitval.nl

- ⌘ Het accent verschuift van 'preventie en terugleiding' naar 'binnen de school houden van leerlingen'.
- ⌘ De gemeente blijft bestuurlijk regisseur en is verantwoordelijk voor uitvoering en handhaving van RMC-, leer-, kwalificatie- en zorgplicht.
- ⌘ De bijdrage van OCW aan scholen is € 2.000,- per daadwerkelijk verminderde voortijdig schoolverlater op basis van 'no cure no pay'.
- ⌘ Gemeenten gaan de komende jaren ook uit andere bronnen extra middelen ontvangen. Zij hebben meer mogelijkheden om bijvoorbeeld probleemjongeren zorg te bieden.

Wat vinden de professionals?

In diverse verdiepingsgesprekken en op een grote werkconferentie over schooluitval in april 2007 vroeg OCW aan de professionals uit de convenantregio's naar hun kijk op het bestrijden van schooluitval. Wat gaat goed, wat kan beter, en vooral: wat zijn lessen voor de volgende convenantronde? Dat leverde de volgende aanbevelingen op.

- ⌘ *zorg voor een goede afstemming van taken en verantwoordelijkheden binnen de zorgketen*: voor snelle en passende hulp is coördinatie nodig
- ⌘ *zorg voor een soepele overgang van vmbo naar mbo*: het 'gat' tussen het vmbo en mbo moet worden overbrugd
- ⌘ *zorg voor loopbaan- en beroepsoriënterend onderwijs*: leerlingen moeten kunnen ontdekken wat ze leuk vinden en dit kunnen koppelen aan een opleiding of beroep
- ⌘ *zorg voor een duurzame samenwerking tussen scholen en werkgevers*: scholen en werkgevers moeten heldere afspraken maken, die voor beide partijen aantrekkelijk zijn
- ⌘ *zorg waar nodig voor één-op-één begeleiding*: voor elke leerling geldt dat hij / zij moet kunnen terugvalen op persoonlijke ondersteuning
- ⌘ *Zorg ervoor dat succesvolle projecten structureel worden ingebed*, pas dan gaan ze écht resultaat opleveren

Dialogoog met de praktijk

'Een overheid die zegt te willen presteren is een gemakkelijk doelwit van scepsis en cynisme. Aan opgetrokken wenkbrauwen geen tekort onder politici, onder ambtenaren, onder journalisten. "Een halvering van het aantal voortijdig schoolverlaters in vier jaar. Een halvering van het aantal onnodige fouten in de curatieve zorg." De cynicus weet hoe het afloopt... En toch, de overheid moet aan de lat willen staan. Met doelstellingen die klip en klaar zijn. De agenda zetten en de agenda trekken. Dat lijkt me de essentie van politiek.'

Ronald Gerritse, SG Ministerie van Financiën

Accent op uitvoering

Het beleid staat, de komende jaren gaan we het uitvoeren. Zorgen dat het aantal voortijdig schoolverlaters halveert. Rijk én gemeenten én scholen en bedrijfsleven én inspectie, kortom heel veel partijen gaan daar de komende jaren hard mee aan de slag. Dat kan alleen als we heel goed samenwerken. Van elkaar weten wat we doen en profiteren van elkaars kennis en ervaring. Leren van onderzoeksresultaten en cijfers die gedurende de rit beschikbaar komen. Het beleid evalueren en bijsturen.

Accountmanagers: ogen en oren

Vijf accountmanagers zijn de komende jaren – letterlijk! – op pad als verbindende schakel tussen beleid en uitvoering in de Aanval op Schooluitval. Zij zijn de ogen en oren van OCW naar de praktijk en andersom.

Zij gaan:

- ⚡ *aanjagen en innoveren* Zetten partijen aan tot effectieve en innovatieve oplossingen, brengen goede voorbeelden en onderzoeksresultaten onder de aandacht
- ⚡ *oplossen* Helpen mee knelpunten op te lossen en belemmeringen weg te nemen, bijvoorbeeld door gesprekken met wethouders of schoolbesturen, of door vragen en ideeën terug te leggen bij OCW
- ⚡ *signaleren* Brengen aandachtspunten in beleid, praktijk, wetgeving onder de aandacht van relevante partijen; dragen bij aan een sluitende keten beleid-uitvoering-toezicht op lokaal niveau en spreken partijen aan op hun verantwoordelijkheid
- ⚡ *bijsturen* Houden bij wat wél werkt en wat niet, en doen op basis van feiten en cijfers gedurende de rit suggesties voor bijsturing.

Experts aan het woord

Beleid staat niet stil, is altijd in ontwikkeling. Een belangrijk instrument om de Aanval op Schooluitval bij te sturen is de verbeterde registratie. Daarnaast is praktijkkennis van experts zeer waardevol. De accountmanagers zoeken deze kennis op en verspreiden het. OCW organiseert daarom bijeenkomsten over beleidsonderwerpen en maatregelen waarbij we de 'praktijk' aan het woord laten. Afgelopen periode hebben we naar u geluisterd op een landelijke conferentie, bij bijeenkomsten over

de overgang vmbo-mbo, groenpluk en loopbaanbegeleiding. Hebben we jongeren gehoord over de manier waarop zij zich oriënteren op hun toekomst en wat ze van de plannen van OCW vinden. Hebben we ouders en leerlingen gevraagd wat zij vinden van de invoering van de kwalificatieplicht.

Bewindslieden in het land

De bewindslieden van OCW bezoeken regelmatig scholen, projecten en bijeenkomsten in het land. Tijdens deze bezoeken horen zij graag van u met welk project u bezig bent, over de lokale situatie, uw ideeën over de Aanval op Schooluitval. De afgelopen periode zijn zij o.a. geweest naar UniC en ROC Midden Nederland in Utrecht, Stichting Mind at Work in Almere, project Ban Sigui in Rotterdam.

Meer informatie:

Op www.aanvalopschooluitval.nl vindt u actuele feiten en cijfers, onderzoeksresultaten, nieuws, goede voorbeelden, aankondigingen en verslagen van werkbezoeken. En natuurlijk de contactgegevens en de verdeling van RMC regio's per accountmanager. Via de website kunt u zich ook aanmelden voor de nieuwsbrief.

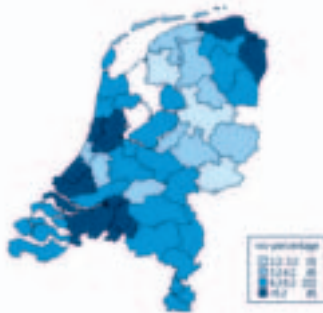

Registratie van leerlingen nog beter

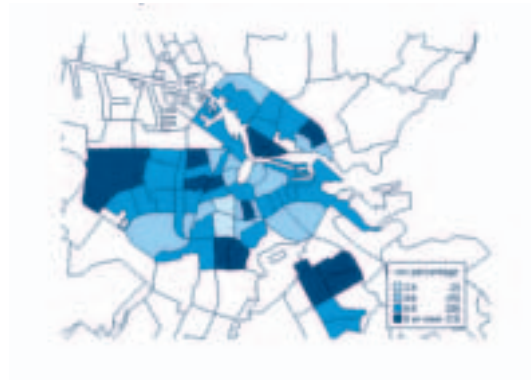
Sinds september 2007 werken Bureau Leerplicht, scholen en andere partijen in de regio Drechtsteden met een verzuimprotocol: daarin staan alle regels rond schoolverzuim helder op een rij. 'Scholen zijn erg blij met dit verzuimprotocol; de regels zijn nu helder voor iedereen en samengevat op één A-vijfje. Wanneer begint het Suikerfeest? Vrijdag, klaar. Zo kunnen scholen zelf ook actiever optreden.'

Carry Roozmond, directeur Bureau Leerplicht.

Regio

Wijk

Gemeenten

Registratie van leerlingen op landelijk, regionaal én gemeentelijk niveau; volledig en betrouwbaar door het onderwijsnummer

'We doen er álles aan om schooluitval te voorkomen. Maar we weten niet wie ze zijn en waar ze zitten. Het is alsof we schieten op bewegend wild,' verzuchtte een onderwijswethouder nog niet eens zo lang geleden. Inderdaad: schoolverlater A heeft een heel ander verhaal dan schoolverlater B.

Ruim tweederde van de voortijdig schoolverlaters werkt. Meestal ergens in dienst, maar sommigen helpen in het familiebedrijf of beginnen een eigen onderneming. Anderen zijn moeder en zorgen voor hun kind. Weer anderen zitten thuis op de bank en doden de tijd met games, tv en internet.

Onderwijsnummer

Hoe beter we in beeld hebben wie deze jongeren zijn, waar ze zijn en wat ze doen, hoe meer we maatwerk kunnen leveren in de Aanval op Schooluitval. Op dat gebied zijn een aantal belangrijke stappen gezet. Zo is de registratie van schooluitval sterk verbeterd door invoering van het onderwijsnummer (BRON, Basisregister Onderwijs) in het schooljaar 2006-2007, waardoor vollediger en betrouwbaardere registratie mogelijk is. De BRON-registratie vervangt de oude RMC-registratie (de cijfers van de 39 RMC-regio's). Het is een nieuw meetinstrument voor zowel uitvoering, evaluatie als bijsturing van het VSV-beleid.

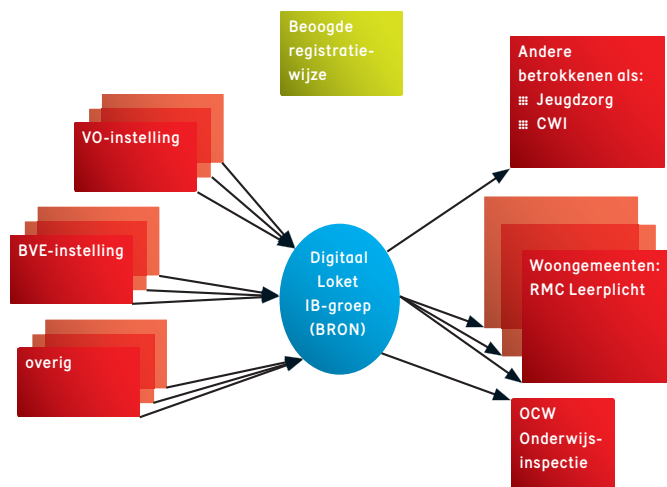
Het onderwijsnummer is een perfecte informatiebron voor landelijke, regionale én gemeentelijke gegevens. Met deze verbetering hebben we met zijn allen een schat aan informatie in handen om de Aanval op Schooluitval uit te voeren, actief te volgen én, waar nodig, bij te sturen.

Verzuim makkelijk melden

Om het melden van verzuim gemakkelijker te maken zijn OCV en de IB-groep begonnen met een nieuwe één-loket-aanpak voor het melden van verzuim. Scholen melden hun verzuimgegevens voortaan bij één digitaal loket, dat vervolgens automatisch de juiste gemeente (RMC/ Leerplicht) op de hoogte stelt. Dat scheelt werk, want scholen hoeven niet meer per leerling uit te zoeken aan welke gemeente of RMC regio ze moeten mel-

den en alle meldingen verlopen voortaan volgens een vast stramien. De leerplichtambtenaar of de RMC-begeleider neemt het verzuim vervolgens in overleg met de school in behandeling. Het digitale loket is géén vervanging van de leerlingenadministratie van scholen en gemeenten. Scholen en gemeenten blijven in contact met elkaar voor de begeleiding van de leerling.

De één-loket-aanpak wordt op getest in een aantal pilotgemeenten (Amsterdam, Dordrecht, Eindhoven, Emmen, Groningen, Leiden, Rotterdam en Utrecht) en wordt in de loop van 2008 uitgebreid naar alle gemeenten en scholen.

Eén-loket-aanpak voor het melden van verzuim

Kwalificatieplicht

'Je bent stom omdat je slim bent. Daarmee bedoelen ze dat iedereen die goed zijn best doet op school, zijn tijd verspilt, omdat hij zich ook had kunnen bezighouden met het echte leven, zoals spijbelen in het park of rondzwerven door de stad. Bovendien ligt er een bedreiging in die woorden: als jij je niet anders gedraagt en met ons meedoet, zullen we jou wel krijgen. Ik ben vaak twintigers en dertigers tegengekomen die onder zo'n dwang voortijdig van school zijn gegaan en zich vervolgens hebben gerealiseerd dat ze daarmee een kans hebben gemist, die hun leven een veel betere loop had kunnen geven.'

Theodore Dalrymple, Engels psychiater

Twee maal zoveel kans op een baan

“Jij moet verder leren dan je neus lang is” zo peperde Jörgen Raymann zijn publiek deze zomer in, in een landelijke publiekscampagne op tv, radio en internet. Want met een goede opleiding hebben jongeren ruim twee maal zoveel kans om hun wensen en ambities waar te maken dan zonder. Natuurlijk, als het economisch voor de wind gaat, liggen de banen voor het oprapen en gaan veel jongeren al werken voordat ze een stevige positie op de arbeidsmarkt hebben. Maar als het economisch tij keert, staan zij als eerste aan de kant. Er zijn meer redenen waarom een startkwalificatie belangrijk is. Onze kenniseconomie heeft in de toekomst juist *goed geschoold* personeel nodig – zeker nu de vergrijzing toeneemt.

Kwalificatieplicht

Jongeren zijn leerplichtig tot het einde van het schooljaar waarin ze 16 worden. Hierna zijn ze tot hun 18e kwalificatieplichtig; zij moeten een volledig onderwijsprogramma volgen gericht op het behalen van een startkwalificatie (minimaal een havo, vwo of mbo-2 diploma). Het behalen van een startkwalificatie is onderdeel van de Leerplichtwet. Deze wet bevat een vrijstelling voor leerlingen die hier echt niet toe in staat zijn. EVC-trajecten zijn mogelijk vanaf het 18e jaar. Met deze maatregel is er een eind gekomen aan de zogenaamde partiële leerplicht. Het uitgangspunt bij jongeren vanaf 18 jaar is dat zij leren óf werken. Voor jongeren tot 27 jaar die een bijstandsuitkering aanvragen geldt voortaan de leerwerkplicht. Hun recht op een bijstandsuitkering vervalt; zij moeten óf leren óf werken.

Meer informatie over de
kwalificatieplicht op
www.aanvalopschooluitval.nl

Handhaven

De kwalificatieplicht staat of valt met goede handhaving en daarom krijgen gemeenten geld voor meer leerplichtambtenaren: 5,8 miljoen euro voor 2007 en 13 miljoen vanaf 2008. Ook is er ingezet op professionalisering van de leerplicht en makkelijker maken van verzuimmelden, het zogenaamde digitale loket. Scholen ontvangen via de lumpsum extra middelen om het grotere aantal leerlingen te financieren.

Professionals over de kwalificatieplicht

Ank Jeurissen, hoofd leerlingzaken gemeente Utrecht, vindt het een positieve ontwikkeling die goed aansluit bij de Utrechtse praktijk: *‘Eerst hadden alleen gemeenten en scholen wettelijke plichten, maar nu kunnen we ook de jongere zelf niet-vrijblijvend motiveren. Zo kun je niet alleen jongeren maar ook hun ouders makkelijker betrekken bij een succesvolle schoolloopbaan.’*

Gerda Eerdmans, onderwijswethouder in Amersfoort: *‘Ik ben blij dat de inspectie, met de komst van de kwalificatieplicht, strenger gaat controleren op het verzuimbeleid van de scholen. Er wordt nu wel érg veel verwacht van de goodwill van scholen; het lijkt me goed dat dit iets strenger wordt aangepakt.’*

Sanne Schut, leerplichtconsulent in Amsterdam is er blij mee: *‘Het controleren en beoordelen van een verzuimregistratie op school wordt er eenvoudiger en efficiënter door. Daarnaast heb ik een duidelijker advies aan de ROC’s. Dat komt de preventie van uitval alleen maar ten goede.’*

Overgang vmbo-mbo

'De communicatie tussen school en leerlingen gaat vaak mis. Lesuitval en roosterwijzigingen waar we niets van weten. Als je om half 9 aankomt hoor je dat je pas om half 2 les hebt. Hebben we een sms-systeem voor bedacht maar dat wordt niet gebruikt. Cijfers die zoekraken, leraren die niet gemotiveerd zijn. Gelukkig zijn er ook hele goeie docenten die zich echt in je verdiepen en je willen helpen.'

ROC-studenten Michael van der Weerd en Orvill van Axel Dongen

Hét struikelblok voor veel jongeren is de overstap van het kleine, vertrouwde vmbo naar het grote, relatief onbekende mbo. Leerlingen kunnen geen keuze maken of merken na een tijd dat ze de verkeerde keus hebben gemaakt, zijn niet gemotiveerd om verder te leren of gaan liever meteen werken. De vakantieperiode tussen vmbo en mbo is berucht en levert veel uitval op. Veel jongeren kunnen niet goed omgaan met de zelfredzaamheid die de roc's van hen verwachten. Zo'n 55 procent van alle voortijdig schoolverlaters komt van het mbo - en dat zijn dan vooral eerstejaars. Bij de overgang van vmbo naar mbo is nog een wereld te winnen in de strijd tegen schooluitval.

Aansluiting

Vmbo en mbo kunnen veel beter samenwerken, zowel bij de opvang en begeleiding van leerlingen als in het onderwijs zelf. Dat doen ze nu nog te weinig. Het vmbo begeleidt de leerling tot de deur, en het mbo staat bij de eigen deur te wachten. De overstappende leerling doorkruist in z'n eentje het niemandsland daartussen – met alle uitvalrisico's vandien. OCW onderzoekt wie er in die fase het beste de regie kan voeren en of het zin heeft om financiële prikkels – zowel voor scholen als voor leerlingen - in te bouwen voor een soepele overgang.

Brief van OCW

Staatssecretaris van Bijsterveldt stuurde eind 2007 alle vmbo-geslaagden uit schooljaar 2006/7 die zich nog niet hadden ingeschreven voor een vervolgopleiding, een brief. Hierin spoorde zij hen aan verder te leren. OCW werkte hierbij samen met VO-raad, MBO-raad, INGRADO en de G4. In 2008 gaat de staatssecretaris alle gemeenten, VMBO-scholen en MBO-scholen aanschrijven over de strijd tegen schooluitval; daarnaast stuurt zij ook alle vmbo-eindexamenkandidaten van 2008 een brief.

Experimenten

Naast meer samenwerking moeten vmbo-en mbo ook inhoudelijk beter op elkaar aansluiten. Hiervoor lopen experimenten die hopelijk veel nieuwe ideeën en inzichten opleveren. Eén van de bekendste is het preventieproject: een project dat vmbo-geslaagden die zich niet bij een vervolgopleiding hebben ingeschreven, tijdens de zomer begeleidt. Daarnaast wordt ook

geëxperimenteerd met het combineren van vmbo en mbo-2 in één opleidingstraject. Dit traject start in het derde leerjaar van het vmbo en duurt tot en met het tweede jaar van het mbo. De opleiding is vooral bedoeld voor kwetsbare leerlingen die het grootste risico lopen om uit te vallen. Kleinschaligheid is het sleutelwoord. Ze hoeven niet van hun vertrouwde vmbo-school naar een roc te verhuizen, maar hebben de voordelen van één opleiding, op één locatie met één pedagogisch-didactische aanpak. Het onderwijs is zeer praktijkgericht, en sluit daarmee goed aan op de leerstijl van deze jongeren, die liever met hun handen dan met hun hoofd leren. De verwachting is dat deze naadloze overstap meer leerlingen binnen boord houdt.

Eilyn, 14 jaar uit Fijnaart, voortijdig gestopt met vmbo-studie elektrotechniek

Eilyn koos voor de vmbo studie elektrotechniek omdat ze beter met jongens dan met meisjes om kon gaan. Op school werd ze gepest en ze begon met spijbelen. Bij elkaar heeft ze een half jaar gespijbeld. Ze kon niet bij haar ouders terecht omdat ze altijd ruzie had thuis. De brieven en telefoontjes die van school kwamen onderschepte ze. Via school kwam ze in contact met een dame die haar geholpen heeft. Ze volgt nu zorg en welzijn op een andere school. Het liefst wil ze creatief bezig zijn en leren met haar handen. Uiteindelijk wil ze naar de kunst-academie in Rotterdam.

Meer filmpjes waarin jongeren over hun schoolloopbaan en ervaringen vertellen op www.aanvalopschooluitval.nl

Betere loopbaanbegeleiding

'Toen ik studie-adviseur was, hing in mijn werkkamer de spreuk: *Kun je niet wat je wilt, wil dan wat je kunt*. Ik had me voorgenomen om de spreuk direct weg te halen als studenten zich door de spreuk gekleineerd zouden voelen. Dat is niet één keer gebeurd. Integendeel: de meeste studenten maakten er opgelucht een opmerking over.'

Greet Theunissen, onderwijsinspecteur

Ambitie

Iedereen kent wel die verhalen van de automonteur die met een bout geboren is, de boswachter die op z'n zesde al door de bossen zwierf, de kapster die al van jongsaf aan iedereen knipte. Zo'n uitgesproken ambitie is niet iedereen gegeven, maar maakt wel duidelijk dat, als je echt weet wat je wilt, de kans groter is dat je dat ook daadwerkelijk bereikt. Daar zit hem nou net de kneep voor veel leerlingen: ze weten niet wat ze willen. Vijftien procent van de vmbo-eindejaars leerlingen weten niet welke vervolgopleiding ze zullen gaan doen. Of ze maken een verkeerde keus. Daarin hebben ze dus hulp nodig. Leerlingen zijn vaak minder zelfredzaam dan hun stoere voorkomen doet vermoeden en ze kunnen wel wat begeleiding gebruiken. Zo kun je voorkomen dat iemand iets kiest waar hij eigenlijk niet geschikt voor is; omgekeerd kan de ontdekking van 'verborgen' talenten de interesse in een bepaald beroep wekken.

Loopbaanbegeleiding is succesfactor

Goede loopbaanbegeleiding helpt enorm om leerlingen te motiveren, zelfs meer dan hun persoonlijke omstandigheden en leerprestaties. Uit onderzoek blijkt dat maar liefst 80 procent van de studiekeuzes van leerlingen bepaald wordt door ouders, vrienden en familie. De school speelt hier slechts een bescheiden rol bij. Ook ouders beschouwen individuele aandacht en begeleiding als de belangrijkste succesfactoren voor goed onderwijs.

Loopbaanbegeleiding, zou je zeggen, is daarmee een uitstekend middel om uitval te voorkomen. In de praktijk is dat nog niet zo. Dat blijkt onder meer uit het feit dat een vijfde van de leerlingen met een mbo-diploma op zak spijt heeft van zijn studiekeuze. Scholen hebben moeite om goede loopbaanbegeleiding te bieden. Één van de redenen is dat scholen vaak te veel op hun eigen aanbod gericht zijn. Als een leerling meer wil, speelt de school daar onvoldoende op in. Scholen weten vaak ook niet wat de beroepsmogelijkheden zijn bij de regionale bedrijven. De invulling van loopbaanbegeleiding moet meer gebaseerd zijn op samenwerking tussen scholen en het regionale bedrijfsleven. Daarbij gaat het vooral om verankering van goede voorbeelden, kwaliteitsverbetering en communicatieactiviteiten.

'Kiezen moet je kunnen'

Kiezen is lastig en je moet het kunnen. Hoe u leerlingen kunt helpen bij een realistische opleidings- en beroepskeuze, leest u in de publicatie 'Kiezen moet (je) kunnen' met goede praktijkvoorbeelden. De aanpak van de scholen in 'Kiezen moet (je) kunnen' verschilt, het doel is gelijk: een succesvolle start van jongeren in een vervolgopleiding. Uit eigen ervaring geven de scholen tips en tricks die inspireren en prikkelen om er mee aan de slag te gaan. Belangrijk daarbij is samenwerking: met partners in de regio (ROC's, bedrijfsleven) én met ouders.

Meer informatie op

www.aanvalopschooluitval.nl

Verbeteren zorg op school

'Je kunt je ervaringen doorgeven aan ieder mens, jonger dan jij, die op je weg komt. Als je iemand onder je hoede neemt en die liefdevolle aandacht geeft, de juiste richting opstuurt, het goede voorbeeld biedt, dan reik je zo iemand de voordelen aan van wat je zelf inmiddels hebt opgestoken over het leven. Al doende wijs je iemand de weg en geef je de liefde die jou gevormd heeft door. Steeds wijdere cirkels creëer je en je hebt invloed op de wereld.'

Daphne Rose Kingma, Amerikaans schrijfster en therapeut.

School is vindplaats van problemen

Elk kind dat één-op-één begeleiding nodig heeft, moet die kunnen krijgen. Daarvoor is een goede taakverdeling en samenwerking tussen de partners binnen de zorgketen essentieel. Scholen nemen een centrale rol in binnen deze keten, immers zij zijn vaak zowel de vindplaats van problemen als de plek waar actie ondernomen wordt. Daarom zijn er op veel scholen de Zorg Advies Teams (ZAT's), die problemen in een vroeg stadium signaleren en oppakken. In de ZAT's zitten professionals uit (speciaal) onderwijs, welzijnswerk, jeugdzorg, gezondheidszorg en veiligheid. Ze bieden zorg aan jongeren met psychische, sociale of leerproblemen, hun familie en de school. De kracht van ZAT's is dat ze zo dicht op jongeren zitten. De korte lijnen met Jeugdzorg, maatschappelijk werk en de jeugd GGZ voorkomen dat jongeren tussen wal en schip vallen.

Er is veel gedaan en extra geïnvesteerd om de dekkingsgraad van de ZAT's te verhogen. Op dit moment heeft in het primair onderwijs 74% van de scholen een ZAT, in het voortgezet onderwijs 91% en in het mbo 72%. Het aanbod is dus nog niet dekkend, vooral omdat niet alle ZAT's genoeg capaciteit hebben. Het kabinet wil dat alle scholen in 2011 een ZAT hebben. Bovendien moet de kwaliteit ervan omhoog. Dat betekent dat we doorgaan met het ondersteuningsprogramma voor het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs tot en met 2011.

Sluitende zorgketen

De verwijzing van de ZAT's naar zorginstellingen wordt gemakkelijker; de Centra voor Jeugd en Gezin gaan hierin een rol spelen. Daarnaast komt er specifieke aandacht voor de aansluiting tussen school en werk, dit vooral met het oog op de ca. 6000 jongeren die niet kunnen werken omdat ze voor een kind zorgen.

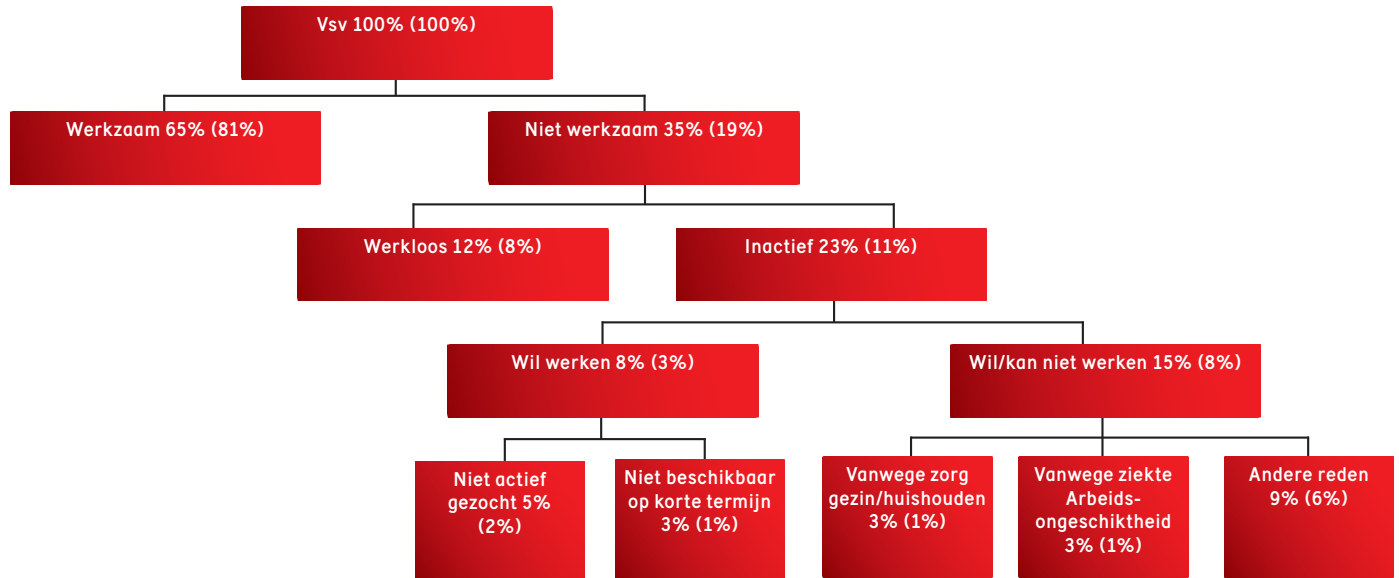
Alles op alles wordt gezet om een sluitende keten in de zorg te garanderen. De gemeenten spelen een regierol in die keten doordat ze sluitende bestuurlijke afspraken maken met alle betrokken partijen in de jeugdketen. De vijf toezichthouders die met jeugd te maken hebben, gaan expliciet toezien op de samenwerking in de jeugdketen. Ook wordt gewerkt aan een optimale informatie-uitwisseling; leerling-informatie is nu vaak versnipperd, onvolledig en slecht toegankelijk.

Alsnog leren

'De deelnemers hebben geen reëel beeld van de mogelijkheden op de arbeidsmarkt. De jongens die ik begeleid hebben er vaak nooit aan gedacht om vrachtwagenchauffeur te worden. Het liefst willen ze een baan met status en de vrouwen willen met kinderen werken. Maar dat is niet voor hen weggelegd, omdat de diploma's en soms ook de taalbeheersing ontbreken. Op werk dat wel voor hen beschikbaar is, wordt neergekeken.'

Ria Logtenberg, reïntegratiemedewerker

Arbeidsmarktpositie van jongeren van 15 tot 22 die geen onderwijs volgen en geen startkwalificatie hebben. Tussen haakjes percentage jongeren met startkwalificatie.

Jongeren zijn het meest gebaat bij een goede opleiding en kansen om hun talenten waar te maken. *De arbeidsmarkt* is het meest gebaat bij jongeren die geschoold zijn in een vak waar vraag naar is. *De samenleving* is het meest gebaat bij een combinatie van die twee. Daarom gaan we niet alleen inzetten op meer scholing, maar ook op scholing waar vraag naar is.

Werkende jongeren zonder startkwalificatie

Juist bij een gezonde arbeidsmarkt – zoals nu - liggen de banen voor het oprapen en gaan veel jongeren al werken voordat ze een stevige positie op de arbeidsmarkt kunnen veroveren. Als het economisch tij keert, staan ze vaak als eerste op straat. De cijfers zijn duidelijk: mét startkwalificatie is de kans op werk ruim twee maal zo groot als zonder. Het kabinet heeft daarom met werkgevers- en werknemersorganisaties op de Participatietop in 2007 afspraken gemaakt om werkende jongeren zonder startkwalificatie daar alsnog aan te helpen. Er komen twintigduizend extra trajecten voor 'eerder verworven competenties' (EVC) voor jongeren vanaf 18 jaar zonder startkwalificatie. Dat houdt in dat ze een leerwerktraject gaan doen, waarbij ze vrijgesteld worden van bepaalde deelvakken, omdat ze daar al kennis in hebben opgedaan op het werk of in de vrije tijd.

OCW en SZW werken aan de ontwikkeling van een 'leerloopbaanadvies'. Dat is een assessment dat de capaciteiten én ambities van de werkende jongere in kaart brengt. Het leerloopbaanadvies zal in de meeste gevallen voorafgaan aan een EVC-traject.

**Meer informatie over o.a.
EVC trajecten: www.leren-werken.nl**

Voortijdig schoolverlaters die niet aan het werk zijn

Het uitgangspunt is dat jongeren leren of werken. Daarom wordt voor werkloze jongeren tot 27 jaar die een uitkering aanvragen de leerwerkplicht ingevoerd. Hun recht op een bijstandsuitkering vervalt; jongeren moeten óf leren óf werken. Werkloze jongeren zonder startkwalificatie worden, voor zover zij een startkwalificatie kunnen halen, zoveel mogelijk naar een opleiding of leerwerktraject geleid dat gericht is op het behalen van een startkwalificatie.

Afspraken met werkgevers:

Defensie

Jongeren hebben een goede opleiding en een stageplaats nodig, Defensie zit te springen om goed personeel. Daarom zijn de volgende afspraken gemaakt. Defensie spant zich in om voor haar medewerkers jaarlijks 3.000 mbo-opleidingen op niveau 1 en 2 door roc's te laten verzorgen. Voor nieuwe medewerkers laat Defensie 6.000 instroomopleidingen op niveau 1 en 2 verzorgen. Het gaat om de opleidingen techniek, administratie, bouw, gezondheidszorg, ict en transport & logistiek. OCW onderzoekt of ook de politie als werkgever meer jongeren door kan laten leren.

Aantrekkelijk onderwijs

'In de politiek begint men eindelijk door te krijgen dat je met sport veel maatschappelijke problemen kunt tackelen, op een relatief simpele en goedkope manier. Wat zijn de basisproblemen in onze maatschappij? Gebrek aan respect. Overgewicht. Gebrekkige integratie. Al die problemen kun je met sport te lijf gaan.'

Johan Cruyff

Sport en cultuur

Er is meer nodig dan onze bekende, traditionele onderwijsvormen om jongeren op school te houden. Vernieuwende onderwijsvormen op het gebied van sport en cultuur sluiten meer aan bij de belevingswereld van jongeren. Media, gaming, sound & vision, sport en bewegen. OCW werkt aan een plan van aanpak om sport en cultuur een steviger plek in het onderwijs te geven. Goede voorbeelden vanuit scholen en gemeenten zijn daarbij belangrijke *input*. In 2008 gaat OCW een aantal initiatieven verder stimuleren samen met de alliantie School en Sport. Ook de brede school is belangrijk om het primair en voortgezet onderwijs aantrekkelijker te maken.

Leren met je handen en maatwerk

Sommige leerlingen leren nu eenmaal veel liever met hun handen. Om het onderwijs voor deze leerlingen aantrekkelijker te maken voor wordt het onderwijsaanbod tussen vmbo scholen en roc's aansluitend gemaakt en wordt er samengewerkt met het bedrijfsleven voor stageplaatsen, leerbanen en uiteindelijk arbeidsplaatsen. De ruimte voor praktijkgericht onderwijs wordt sterk uitgebreid zodat scholen maatwerktrajecten kunnen opzetten die (bijna) helemaal in de praktijk worden uitgevoerd. Ze zijn bedoeld voor kwetsbare jongeren uit de beroepsbevolking tot 23 jaar. Er komen 7000 nieuwe leer/werktrajecten op maat, waarin scholen intensief samenwerken met bedrijven, kenniscentra, gemeenten en CWI.

Rol docenten en ouders

Schooluitval aanpakken in de klas

De docent heeft een belangrijke rol bij het voorkomen van uitval. Door zijn of haar inspirerende lessen kan hij of zij leerlingen aan de school binden. Bovendien zijn leraren onmisbaar voor het signaleren van problemen bij leerlingen. OCW heeft onderzoek¹ laten verrichten naar de rol van de docent bij de aanpak van voortijdig schoolverlaten. Een belangrijke conclusie is dat docenten graag hun verantwoordelijkheid voor het voorkomen van schooluitval willen nemen. Ze zien daarbij zelfs

¹ Organise to Learn, 'Voorkomen is beter dan uitvallen, docenten willen minder vrijblijvendheid'

een centrale rol voor zichzelf weggelegd, maar vinden dat het management ze daarbij te weinig steunt.

Ouderbetrokkenheid

Als ouders hun kind begeleiden en aanmoedigen, zal het op school minder snel afhaken. Ook bij de uitvoering van de Kwalificatieplicht is dit van groot belang. Daarom gaan de onderwijs- en ouderorganisaties de ouders uit hun achterban stimuleren en het primair en voortgezet onderwijs dit najaar voorzien van praktische materialen en methodieken. Vanuit OCW kijken we in hoeverre extra ondersteuning gewenst is. Een speerpunt voor OCW is hierbij de communicatie tussen docenten en ouders.

Feiten, cijfers en onderzoek

'In tegenstelling tot veel andere onderwerpen is dit een meetbaar probleem. Een probleem waarbij de effecten van beleid terug te zien zijn in cijfers. Daarom zijn er hier veel mogelijkheden om partijen te mobiliseren en gericht te zoeken naar oplossingen. Want meten is weten, dat spreekt mij als bèta natuurlijk aan.'

Ronald Plasterk, minister van OCW

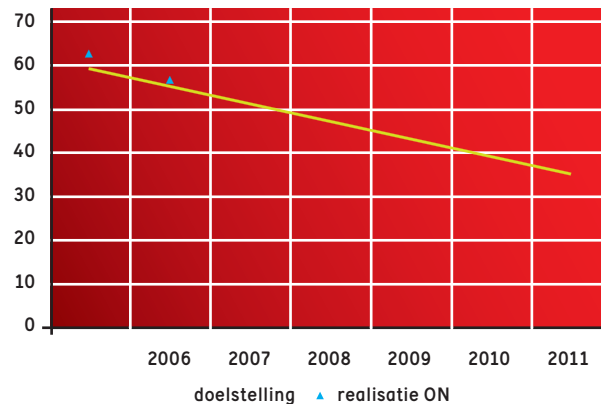
Metten en bijsturen

Het kabinet is vastbesloten om het aantal nieuwe voortijdige schoolverlaters in 2012 te halveren. Als we de doelstelling halen zullen er vanaf 2011 jaarlijks 36.000 minder schoolverlaters bijkomen dan in 2002. Aan het einde van de looptijd van de Aanval op Schooluitval zal in Nederland een grote groep richting een startkwalificatie zijn geleid. Daarvoor moet duidelijk zijn wie uitvalt, waarom en waar hij of zij uiteindelijk terecht komt. We gaan de resultaten monitoren en we gaan bijsturen op resultaat. OCW investeert daarom in het verbeteren van de registratie, kwalitatief en kwantitatief onderzoek en toezicht en de handhaving van de leerplicht. Het onderwijsnummer maakt het mogelijk om leerlingen individueel en als groep te volgen in hun hele onderwijsloopbaan. Voortijdig schoolverlaten komt zo haarscherp in beeld.

Meer feiten en cijfers op
www.aanvalopschooluitval.nl
(factsheets 2006 en 2007)

Onderzoek

We willen meer weten over de uitvallers. Door het onderwijsnummer weten we steeds beter wie uitvallen, waar ze zijn en wat ze doen. Maar over hun motieven weten we nog onvoldoende. Dat de groep schoolverlaters zo heterogeen is, maakt het van groot belang om in beeld te hebben wie deze jongeren precies zijn. Alleen dan is maatwerk mogelijk. Daarom is er een typologieënonderzoek gedaan. Met de resultaten van het onderzoek kunnen interventies beter worden afgestemd op de individuele jongere, wat de kans op succes vergroot. Daarnaast onderzoeken OCW en VWS het komende jaar welke sociaal-economische en gezondheidsfactoren (waaronder alcohol en drugs) verband houden met leerprestaties en schooluitval. Om te weten welke maatregelen succesvol zijn is evaluatieonderzoek nodig. Samen met het Centraal Planbureau gaan we bekijken wat werkt op basis van cijfers en kwalitatief onderzoek.

Doel en realisatie aantallen nieuwe vsv'ers per jaar
(bron: ON)

Doel en definitie

Nederland: De nationale doelstelling is het terugdringen van de jaarlijkse nieuwe voortijdige uitval met 50% tussen 2002 en 2012. Het gaat om alle leerlingen van 12–22 jaar die zonder startkwalificatie in een bepaald schooljaar het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie is minimaal een diploma van havo, vwo of niveau 2 van het mbo.

Nederland wil het aantal nieuwe vsv'ers (12-22 jaar) in 2012 halveren ten opzichte van 2002. In 2002 waren alleen RMC-cijfers beschikbaar. Op basis daarvan zijn dat jaar 71.000 nieuwe vsv'ers geteld. Het streven is het aantal jaarlijkse voortijdig schoolverlaters te reduceren tot 35.000 in 2012.

Op basis van het onderwijsnummer valt het aantal nieuwe vsv'ers hoger uit dan werd geschat op grond van de RMC-rapportages. Voor het jaar 2004-2005 is het aantal nieuwe vsv'ers op basis van het onderwijsnummer vastgesteld op 62.500. Voor 2005-2006 ligt het voorlopige cijfer op circa 56.500.

Colofon

Publicatie van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Uitgave: maart 2008

Productie: Jantina ter Veer, Audrey Wei-Yun en Leo Wijnhoven

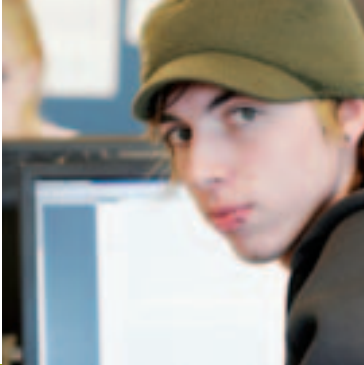
Ontwerp: Maarten Balyon grafische vormgeving

Druk: Koninklijke De Swart

OCW38.014/2.000

Aan de inhoud van deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

www.aanvalopschooluitval.nl